

16.03.2022

Asia/15

§ 72

Valtuutettu Pia Pakarisen aloite oppilas- ja opiskelijahuollon säilyttämisestä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla sote-uudistuksen jälkeenkin

HEL 2021-010017 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginvaltuusto katsoi aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuutettu Pia Pakarisen aloite
- 2 Opiskeluhuollon erillisselvitys KPMG helmikuu 2022

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Pia Pakarinen ja 14 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan kaupungin linjausta, että opiskeluhuollon palvelut järjestetään jatkossakin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja yksityisten ja muiden opetuksen järjestäjien kautta nykyisen kaltaisella järjestelyllä.

Kaupunginhallitus viittaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaoston aloitteesta antamaan lausuntoon ja linjaa, että opiskeluhuollon palvelut säilytetään osana kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa. Tarkoitus on rakentaa vahva perustason opiskeluhuollon kokonaisuus, jossa lasten, nuorten ja nuorten aikuisten sote-palveluilla ja kasvatuksen ja koulutuksen opiskeluhuollolla on yhteiset tavoitteet, selkeät yhteistyön rakenteet ja tiivis saumaton yhteistyö. Lapsille ja nuorille tarjotaan heidän arkiympäristössään kouluissa perustason mielen-terveyspalveluja nykyistä enemmän, helpommin ja varhaisemmin sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti.

Sopimus pohjaista järjestelyä yksityisten ja valtion oppilaitosten kanssa jatketaan. Palvelujen säilyttäminen organisatorisesti osana kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa ylläpitää yhteisöllisen oppilashuollon työn jatkumista ja tarjoaa kestävästi mahdollisuudet nykytilan kehittämiseen. Erityistä tukea tarvitsevien ja mielenterveydeltään oireilevien lasten ja nuorten oikea-aikaisten palvelujen järjestämisestä huolehditaan asiakkaan kielelliset oikeudet huomioon ottaen.

Erillisselvitys opiskeluhoollon organisoitumistavan vaikutuksista lapsen etuun on liitteenä 2.

Helsingiläisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi on samanaikaisesti huolehdittava yhteisöllisen oppilashuollon työn jatkuvuudesta ja siitä, että lapset ja nuoret saavat mielenterveyspalveluita ja muuta tukea omassa arkiympäristössään kouluilla. Jaosto toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen toimialan tulee tehdä tiivistä yhteistyötä opiskeluhoollon, myös mielenterveyspalveluiden tarjoamisessa ja palveluketjun parantamisessa. Koulupsykologit ja kuraattorit osallistuvat osaltaan mielenterveyspalveluiden tarjoamiseen. Sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti opiskeluhoollon yhteydessä toteutetaan lyhytinterventioita ja näyttöön perustuvien vaikuttavien menetelmien osaamista lisätään oppilaiden tarpeet huomioiden ja linjassa Helsingin terapiatavuutavoitteeseen. Sovellettavat menetelmät tarkennetaan opiskeluhoollon ja sosiaali- ja terveystoimialan yhteistyöllä.

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita vahvistetaan kaupunkistrategian mukaisesti ja opiskeluhoollon ja koulun muiden ammattilaisten osaamista kasvatetaan.

Mielenterveyden palveluketjun parantamista jatketaan tiiviissä yhteistyössä myös HUS:n sekä muiden keskeisten toimijoiden, kuten helsinkiläisille lapsille ja nuorille palveluja tarjoavien järjestöjen kanssa. Opiskeluhoollon ohjausryhmään kutsutaan HUS:n edustaja ja kolmannen sektorin järjestöjen edustaja tai edustajia. Kouluterveydenhuollon osallistuminen ennaltaehkäisevään opiskeluhoollotyöhön tehdään mahdolliseksi myös jatkossa.

Opiskeluhoollon palvelut rahoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen rahoittamiseen tarkoitettulla valtionrahoituksella 1.1.2023 alkaen ja kirjanpidossa huomioidaan eriyttämisen vaatimus.

Hallintosäännön 2 luvun 4 a §:n 1 momentin mukaan kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaosto ohjaa ja seuraa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen suunnittelu- ja valmistelutehtäviä. Jaosto tekee kaupun-

16.03.2022

Asia/15

ginhallitukselle esityksiä uudistukseen liittyvistä kaupungin johtamisjärjestelmän ja organisaatorakenteen muutoksista.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi aloitteen, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuutettu Pia Pakarisen aloite
- 2 Opiskeluhuollon erilliselvitys KPMG helmikuu 2022

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 07.03.2022 § 179

HEL 2021-010017 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

07.03.2022 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Nasima Razmyar: lisäys:

Helsingiläisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi on samanaikaisesti huolehdittava yhteisöllisen oppilashuollon työn jatkuvuudesta ja siitä, että lapset ja nuoret saavat mielenterveyspalveluita ja muuta tukea omassa arkiympäristössään kouluilla. Jaosto toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen toimialan tulee tehdä tiivistä yhteistyötä opiskeluhuollossa, myös mielenterveyspalveluiden tarjoamisessa ja palveluketjun parantamisessa. Koulupsykologit ja kuraattorit osallistuvat osaltaan mielenterveyspalve-

luiden tarjoamiseen. Sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti opiskeluhuollon yhteydessä toteutetaan lyhytinterventioita ja näyttöön perustuvien vaikuttavien menetelmien osaamista lisätään oppilaiden tarpeet huomioiden ja linjassa Helsingin terapiatavuutavoitteeseen. Sovellettavat menetelmät tarkennetaan opiskeluhuollon ja sosiaali- ja terveystoimialan yhteistyöllä.

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita vahvistetaan kaupunkistrategian mukaisesti ja opiskeluhuollon ja koulun muiden ammattilaisten osaamista kasvatetaan.

Mielenterveyden palveluketjun parantamista jatketaan tiiviissä yhteistyössä myös HUS:n sekä muiden keskeisten toimijoiden, kuten helsinkiläisille lapsille ja nuorille palveluja tarjoavien järjestöjen kanssa. Opiskeluhuollon ohjausryhmään kutsutaan HUS:n edustaja ja kolmannen sektorin järjestöjen edustaja tai edustajia. Kouluterveydenhuollon osallistuminen ennaltaehkäisevään opiskeluhoitotyöhön tehdään mahdolliseksi myös jatkossa.

Kannattaja: Reetta Vanhanen

Vastaehdotus:

Daniel Sazonov: lisäys:

Opiskeluhuollon palvelut rahoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen rahoittamiseen tarkoitettulla valtionrahoituksella 1.1.2023 alkaen ja kirjanpidossa huomioidaan eriyttämisen vaatimus.

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti Nasima Razmyarin ja Daniel Sazonovin vastaehdotusten mukaisesti muutetun ehdotuksen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistus-
jaosto 17.02.2022 § 8

HEL 2021-010017 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaosto antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon

valtuutettu Pia Pakarisen valtuustoaloitteesta oppilas- ja opiskelijahuollon säilyttämisestä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla sote-uudistuksen jälkeenkin:

Jaosto toteaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevan lainsäädännön ja sen esitöiden perusteella, että oppilas- ja opiskelijahuollon (jäljempänä lyhyesti opiskeluhuolto) palvelut säilytetään osana kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa. Helsinki rakentaa vahvan perustason opiskeluhuollon kokonaisuuden, jossa lasten, nuorten ja nuorten aikuisten sote-palveluilla ja kaskon opiskeluhuollolla on yhteiset tavoitteet, selkeät yhteistyön rakenteet ja tiivis, saumaton yhteistyö. Lapsille ja nuorille on tarjottava heidän arkiympäristössään kouluissa perustason mielenterveyspalveluita nykyistä enemmän, helpommin ja varhaisemmin sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti. Sopimus pohjaista järjestelyä niin yksityisten kuin valtionkin oppilaitosten kanssa tulee niin ikään jatkaa.

Palveluiden säilyttäminen organisatorisesti osana kaskoa ylläpitää yhteisöllisen oppilashuollon työn jatkumista ja tarjoaa kestävästi mahdollisuudet nykytilan kehittämiseksi. Yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön käytettävän resurssin tulee pysyä vähintään entisellään. Rakentamalla samanaikaisesti mielenterveyspalveluja koulujen yhteyteen, Helsinki huolehtii myös erityistä tukea tarvitsevien ja mielenterveydeltään oireilevien lasten ja nuorten oikea-aikaisten palvelujen järjestämistä sekä asiakkaan kielellisten oikeuksien huomioon ottamista. Järjestelyllä tuetaan opiskeluhuollon ennaltaehkäisevää roolia ja matalan kynnyksen palveluiden toteutumista. Palveluiden organisatorista sijoittumista tarkasteltaessa tärkeintä ovat lapset ja nuoret ja heidän saamansa palvelut, ei hallinnollisen rakenteen tai kirjanpidon tarpeet.

Opiskeluhuollon palvelut rahoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen rahoittamiseen tarkoitettulla valtionrahoituksella 1.1.2023 alkaen ja kirjanpidossa huomioidaan eriyttämisen vaatimus.

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisvastuu hyvinvointialueilla

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistuksessa (lait 611-617/2021) opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille. Näiden palvelujen järjestämisvastuusta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa, terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihuoltolaissa seuraavasti:

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä alueellaan sijaitsevien oppilaitosten osalta.

tosten 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta.

Terveystieteiden lain 17 a §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoitoon psykologipalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.

Sosiaalihuoltolain 27 c §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoitoon kuraattoripalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.

Opiskeluhoitoon psykologipalvelujen siirtoa kunnilta hyvinvointialueille on perusteltu terveystieteiden lain 17 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (HE 241/2020 vp, s. 1045-1047). Sosiaalihuoltolain 27 c §:n perustelujen (s. 1048) mukaan vastaavat perustelut soveltuvat myös kuraattoripalveluihin.

Terveystieteiden lain 17 a §:n perustelujen mukaan opiskeluhoitoon psykologipalvelujen siirron myötä opiskeluhoitoon palvelujen kokonaisuus olisi yhden toimijan vastuulla, mikä edesauttaisi palvelujen muodostaman toiminnallisen kokonaisuuden toteutumista. Hyvinvointialueen toimiessa järjestäjänä kaikilla opiskeluhoitoon työntekijöillä säilyisi yhteys sosiaali- ja terveystoimeen, mikä on edellytyksenä hoito- ja palveluketjujen sujuvuudelle sekä työntekijöiden riittävän osaamisen ja ammatillisen tuen varmistamiselle. Siirron todetaan parantavan palvelujen yhdenvertaista toteutumista ja saatavuutta eri alueilla. Hyvinvointialueella olisi myös asianmukaiset tietojärjestelmät ja asiakastiedot sosiaali- ja terveystieteiden rekistereissään, jolloin rekisterinpito sekä tietojen luovuttaminen olisi toimivaa ja joustavaa.

Opiskeluhoitoon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisvastuu Helsingin kaupungilla

Muista kunnista poiketen Helsingillä säilyy sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen järjestämis- ja rahoitusvastuu. Helsingin kohdalla opiskeluhoitoon psykologi- ja kuraattoripalvelut eivät siirry hyvinvointialueelle. Kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestämisvastuu on Helsingin kaupungilla.

Lainsäädäntö ei määritä palvelujen organisoitumista kaupungin sisäisesti. Perustuslain 121 §:n mukaan kunnan hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kunnallisen itsehallinnon perustuslainsuojasta johtuvista syistä valtiolla ei ole Helsingin kaupungin sisä-

sen toiminnan järjestämiseen kohdistuvaa ohjausvaltaa ilman, että siitä erikseen säädetään. Helsingin kaupunki voi siten itse organisoida opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisen haluamallaan tavalla joko osaksi kaupungin sosiaali- ja terveystoimialaa tai kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa.

Ne perustelut, joiden nojalla palvelujen järjestämisvastuu siirretään kunnista hyvinvointialueille, eivät sovellu näiden palvelujen siirtämiseen Helsingissä sotepe-toimialalle. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 10 §:n mukaan hyvinvointialueella (ja Helsingillä) on vastuu asiakkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamisesta kokonaisuuksiksi. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin rakentamisen pitää olla opiskeluhoitotarkoituksen keskeisin painotus.

Helsinkiäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi on samanaikaisesti huolehdittava yhteisöllisen oppilashuollon työn jatkuvuudesta ja siitä, että lapset ja nuoret saavat mielenterveyspalveluita ja muuta tukea omassa arkiympäristössään kouluilla. Jaosto toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen toimialan tulee tehdä tiivistä yhteistyötä opiskeluhuollossa, myös mielenterveyspalveluiden tarjoamisessa ja palveluketjun parantamisessa. Koulupsykologit ja kuraattorit osallistuvat osaltaan mielenterveyspalveluiden tarjoamiseen. Sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti opiskeluhuollon yhteydessä toteutetaan lyhytinterventioita ja näyttöön perustuvien vaikuttavien menetelmien osaamista oppilaiden tarpeet huomioiden ja linjassa Helsingin terapiatarkoituksiinsa. Sovellettavat menetelmät tarkennetaan opiskeluhuollon ja sosiaali- ja terveystoimialan yhteistyöllä.

Jaosto pitää tärkeänä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita vahvistetaan kaupunkistrategian mukaisesti ja opiskeluhuollon ja koulun muiden ammattilaisten osaamista kasvatetaan.

Mielenterveyden palveluketjun parantamista jatketaan tiiviissä yhteistyössä myös HUS:n sekä muiden keskeisten toimijoiden, kuten helsinkiläisille lapsille ja nuorille palveluja tarjoavien järjestöjen kanssa. Opiskeluhuollon ohjausryhmään kutsutaan HUS:n edustaja ja kolmannen sektorin järjestöjen edustaja tai edustajia. Kouluterveydenhuollon osallistuminen ennaltaehkäisevään opiskeluhoitotyöhön tehdään mahdolliseksi myös jatkossa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain (615/2021; ns. Uusimaa-laki) 20 §:n 1 momentin mukaan Helsingin kaupungin on eriytettävä hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) nojalla maksettavalla rahoituksella, lakisääteisen sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen jär-

jestämisestä perittävillä asiakasmaksuilla sekä muilla lakisääteisen sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen järjestämisestä kertyvillä tuotoilla rahoitettava sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäminen (eriytettävät tehtävät) kaupungin talousarviossa ja kirjanpidossa.

Uusimaa-lain 20 §:n 3 momentin mukaan Helsingin kaupunki ei saa käyttää muuhun toimintaansa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain nojalla maksettavaa rahoitusta taikka sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä perimiään asiakasmaksuja taikka muita näihin tehtäviin kohdistuvia tuottoja.

Lain esitöiden (HE 241/2020 vp, s. 867) mukaan säännöksen tarkoituksena on turvata se, että toiminta olisi vertailukelpoista muiden hyvinvointialueiden kanssa. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon tuottoja ja kustannuksia tulee voida tarkastella vertailukelpoisesti osana hyvinvointialueiden talouden seurantaa. Tavoitteena on varmistaa näiden tehtävien aiheuttamien kustannusten ja niihin saatavan rahoituksen läpinäkyvyys. Säännös liittyy myös siihen, että toiminnan rahoitus perustuu valtion rahoitukseen ja tältä osin on kyettävä tarkastamaan rahoituksen käyttöä sekä myöntämään hyvinvointialueen rahoituslain mukaista lisärahoitusta.

Työn painopiste

Opiskeluhuollon palveluissa edellytetään jatkossakin yhteistoimintaa sosiaali- ja terveystoimen ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan välillä. Suoraan lain nojalla näiden palvelujen tulee jatkossakin kohdistua ennaltaehkäisevään toimintaan, joka toteutuu oppilaitoksen arjessa.

Perusopetuslain 17 §:n, lukiolain 28 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 4 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä vastaa myös opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvattujen asioiden toteutumisesta. Opiskeluhoolto on kiinteä osa oppilaitoksen kriisityötä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 3 §:n 2 momentin mukaan opiskeluhoiltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoiltona. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhoiltoon siten kuin tässä laissa säädetään. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 3 §:n 4 momentin mukaan opiskeluhoiltoa toteutetaan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Terveydenhuoltolain 17 a §:n 2 momentin mukaan opiskeluhoillon psyko-

logipalvelut ovat osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia opiskeluhuollon palveluja.

Ruotsinkieliset palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveydenhuolto on järjestettävä sekä suomeksi että ruotsiksi kaksikielisen hyvinvointialueen alueella siten, että asiakas saa palvelut valitsemallaan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi. Kielilaissa (423/2003) säädetään asiakkaan oikeudesta käyttää omaa kieltään, tulla kuulluksi, saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä oikeudesta tulkkaukseen. Uudenlaiseen lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kehittämiseen on tarvetta yhtä lailla ruotsinkielisessä kouluympäristössä, ja sitä on syytä tehdä tiiviisti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan, HUS:n ja järjestöjen yhteistyönä.

Yksityinen tai valtion järjestämä koulutus

Hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla on velvollisuus järjestää psykologi- ja kuraattoripalvelut myös yksityiskoulujen tai valtion koulujen osalta. Ne voivat kuitenkin valintansa mukaan huolehtia palvelujen järjestämisestä myös osittain tai kokonaan omana toimintanaan.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialueella on velvollisuus järjestää psykologi- ja kuraattoripalvelut opiskelijoille myös silloin, kun koulutuksen järjestäjä on yksityinen tai valtio, jollei koulutuksen järjestäjä päättä järjestää näitä palveluja osittain tai kokonaan omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Hyvinvointialue voi tukea koulutuksen järjestäjää psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisessä. Ulkomailla sijaitseva koulutuksen järjestäjä vastaa psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä omille opiskelijoilleen.

Tällä hetkellä Helsingin alueella sijaitsevien yksityisten koulutuksen järjestäjien ja valtion koulujen sopimuskäytännöt vaihtelevat. Ne käyttävät kaupungin järjestämiä palveluja tai niiden sopimus koskee esimerkiksi ainoastaan psykologipalveluja.

Käsittely

17.02.2022 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Nasima Razmyar: Lausuntoehdotus korvataan seuraavasti:

Kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaosto antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Pia Pakarisen valtuustoaloitteesta oppilas- ja opiskelijahuol-

lon säilyttämisestä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla soteuudistuksen jälkeenkkin:

Jaosto toteaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevan lainsäädännön ja sen esitöiden perusteella, että oppilas- ja opiskelijahuollon (jäljempänä lyhyesti opiskeluhuolto) palvelut säilytetään osana kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa. Helsinki rakentaa vahvan perustason opiskeluhuollon kokonaisuuden, jossa lasten, nuorten ja nuorten aikuisten sote-palveluilla ja kaskon opiskeluhuollolla on yhteiset tavoitteet, selkeät yhteistyön rakenteet ja tiivis, saumaton yhteistyö. Lapsille ja nuorille on tarjottava heidän arkiympäristössään kouluissa perustason mielenterveyspalveluita nykyistä enemmän, helpommin ja varhaisemmin sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti. Sopimus pohjaista järjestelyä niin yksityisten kuin valtionkin oppilaitosten kanssa tulee niin ikään jatkaa.

Palveluiden säilyttäminen organisatorisesti osana kaskoa ylläpitää yhteisöllisen oppilashuollon työn jatkumista ja tarjoaa kestävätkä mahdollisuudet nykytilan kehittämiseksi. Yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön käytettävän resurssin tulee pysyä vähintään entisellään. Rakentamalla samanaikaisesti mielenterveyspalveluja koulujen yhteyteen, Helsinki huolehtii myös erityistä tukea tarvitsevien ja mielenterveydeltään oireilevien lasten ja nuorten oikea-aikaisten palvelujen järjestämistä sekä asiakkaan kielellisten oikeuksien huomioon ottamista. Järjestelyllä tuetaan opiskeluhuollon ennaltaehkäisevää roolia ja matalan kynnyksen palveluiden toteutumista. Palveluiden organisatorista sijoittumista tarkasteltaessa tärkeintä ovat lapset ja nuoret ja heidän saamansa palvelut, ei hallinnollisen rakenteen tai kirjanpidon tarpeet.

Opiskeluhuollon palvelut rahoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen rahoittamiseen tarkoitettulla valtionrahoituksella 1.1.2023 alkaen ja kirjanpidossa huomioidaan eriyttämisen vaatimus.

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämistä vastuu hyvinvointialueilla

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämistä uudistuksessa (lait 611-617/2021) opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämistä vastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille. Näiden palvelujen järjestämistä vastuu säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa, terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihuoltolaissa seuraavasti:

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämistä alueellaan sijaitsevien oppilaitosten 1 §:ssä tarkoitettussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta.

Terveystieteiden lain 17 a §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoitoon psykologipalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.

Sosiaalihuoltolain 27 c §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoitoon kuraattoripalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.

Opiskeluhoitoon psykologipalvelujen siirtoa kunnilta hyvinvointialueille on perusteltu terveystieteiden lain 17 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (HE 241/2020 vp, s. 1045-1047). Sosiaalihuoltolain 27 c §:n perustelujen (s. 1048) mukaan vastaavat perustelut soveltuvat myös kuraattoripalveluihin.

Terveystieteiden lain 17 a §:n perustelujen mukaan opiskeluhoitoon psykologipalvelujen siirron myötä opiskeluhoitoon palvelujen kokonaisuus olisi yhden toimijan vastuulla, mikä edesauttaisi palvelujen muodostaman toiminnallisen kokonaisuuden toteutumista. Hyvinvointialueen toimissa järjestäjänä kaikilla opiskeluhoitoon työntekijöillä säilyisi yhteys sosiaali- ja terveystoimeen, mikä on edellytyksenä hoito- ja palveluketjujen sujuvuudelle sekä työntekijöiden riittävän osaamisen ja ammatillisen tuen varmistamiselle. Siirron todetaan parantavan palvelujen yhdenvertaista toteutumista ja saatavuutta eri alueilla. Hyvinvointialueella olisi myös asianmukaiset tietojärjestelmät ja asiakastiedot sosiaali- ja terveystieteiden rekistereissään, jolloin rekisterinpito sekä tietojen luovuttaminen olisi toimivaa ja joustavaa.

Opiskeluhoitoon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisvastuu Helsingin kaupungilla

Muista kunnista poiketen Helsingillä säilyy sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen järjestämis- ja rahoitusvastuu. Helsingin kohdalla opiskeluhoitoon psykologi- ja kuraattoripalvelut eivät siirry hyvinvointialueelle. Kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestämisvastuu on Helsingin kaupungilla.

Lainsäädäntö ei määritä palvelujen organisoitumista kaupungin sisäisesti. Perustuslain 121 §:n mukaan kunnan hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kunnallisen itsehallinnon perustuslainsuojasta johtuvista syistä valtiolla ei ole Helsingin kaupungin sisäisen toiminnan järjestämiseen kohdistuvaa ohjausvaltaa ilman, että siitä erikseen säädetään. Helsingin kaupunki voi siten itse organisoida opiskeluhoitoon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisen haluamal-

laan tavalla joko osaksi kaupungin sosiaali- ja terveystoimialaa tai kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa.

Ne perustelut, joiden nojalla palvelujen järjestämisvastuu siirretään kunnista hyvinvointialueille, eivät sovellu näiden palvelujen siirtämiseen Helsingissä sotepe-toimialalle. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 10 §:n mukaan hyvinvointialueella (ja Helsingillä) on vastuu asiakkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamisesta kokonaisuuksiksi. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin rakentamisen pitää olla opiskeluhooltoratkaisun keskeisin painotus.

Helsingiläisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi on samanaikaisesti huolehdittava yhteisöllisen oppilashuollon työn jatkuvuudesta ja siitä, että lapset ja nuoret saavat mielenterveyspalveluita ja muuta tukea omassa arkiympäristössään kouluilla. Jaosto toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen toimialan tulee tehdä tiivistä yhteistyötä opiskeluhoollon, myös mielenterveyspalveluiden tarjoamisessa ja palveluketjun parantamisessa. Koulupsykologit ja kuraattorit osallistuvat osaltaan mielenterveyspalveluiden tarjoamiseen. Sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti opiskeluhoollon yhteydessä toteutetaan lyhytinterventioita ja näyttöön perustuvien vaikuttavien menetelmien osaamista oppilaiden tarpeet huomioiden ja linjassa Helsingin terapiatavoitteeseen. Sovellettavat menetelmät tarkennetaan opiskeluhoollon ja sosiaali- ja terveystoimialan yhteistyöllä.

Jaosto pitää tärkeänä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita vahvistetaan kaupunkistrategian mukaisesti ja opiskeluhoollon ja koulun muiden ammattilaisten osaamista kasvatetaan.

Mielenterveyden palveluketjun parantamista jatketaan tiiviissä yhteistyössä myös HUS:n sekä muiden keskeisten toimijoiden, kuten helsinkiläisille lapsille ja nuorille palveluja tarjoavien järjestöjen kanssa. Opiskeluhoollon ohjausryhmään kutsutaan HUS:n edustaja ja kolmannen sektorin järjestöjen edustaja tai edustajia. Kouluterveydenhuollon osallistuminen ennaltaehkäisevään opiskeluhoollotyöhön tehdään mahdolliseksi myös jatkossa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain (615/2021; ns. Uusimaa-laki) 20 §:n 1 momentin mukaan Helsingin kaupungin on eriytettävä hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) nojalla maksettavalla rahoituksella, lakisääteisen sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen järjestämisestä perittävillä asiakasmaksuilla sekä muilla lakisääteisen sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen järjestämisestä kertyvillä tuotoilla rahoitettava sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen

järjestäminen (eriytettävät tehtävät) kaupungin talousarviossa ja kirjanpidossa.

Uusimaa-lain 20 §:n 3 momentin mukaan Helsingin kaupunki ei saa käyttää muuhun toimintaansa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain nojalla maksettavaa rahoitusta taikka sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä perimiään asiakasmaksuja taikka muita näihin tehtäviin kohdistuvia tuottoja.

Lain esitöiden (HE 241/2020 vp, s. 867) mukaan säännöksen tarkoituksena on turvata se, että toiminta olisi vertailukelpoista muiden hyvinvointialueiden kanssa. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon tuottoja ja kustannuksia tulee voida tarkastella vertailukelpoisesti osana hyvinvointialueiden talouden seurantaa. Tavoitteena on varmistaa näiden tehtävien aiheuttamien kustannusten ja niihin saatavan rahoituksen läpinäkyvyys. Säännös liittyy myös siihen, että toiminnan rahoitus perustuu valtion rahoitukseen ja tältä osin on kyettävä tarkastamaan rahoituksen käyttöä sekä myöntämään hyvinvointialueen rahoituslain mukaista lisärahoitusta.

Työn painopiste

Opiskeluhuollon palveluissa edellytetään jatkossakin yhteistoimintaa sosiaali- ja terveystoimen ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan välillä. Suoraan lain nojalla näiden palvelujen tulee jatkossakin kohdistua ennaltaehkäisevään toimintaan, joka toteutuu oppilaitoksen arjessa.

Perusopetuslain 17 §:n, lukiolain 28 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 4 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä vastaa myös opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvattujen asioiden toteutumisesta. Opiskeluhuolto on kiinteä osa oppilaitoksen kriisityötä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 3 §:n 2 momentin mukaan opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon siten kuin tässä laissa säädetään. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 3 §:n 4 momentin mukaan opiskeluhoitoa toteutetaan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Terveydenhuoltolain 17 a §:n 2 momentin mukaan opiskeluhoollon psykologipalvelut ovat osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia opiskeluhoollon palveluja.

Ruotsinkieliset palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveydenhuolto on järjestettävä sekä suomeksi että ruotsiksi kaksikielisen hyvinvointialueen alueella siten, että asiakas saa palvelut valitsemallaan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi. Kielilaissa (423/2003) säädetään asiakkaan oikeudesta käyttää omaa kieltään, tulla kuulluksi, saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä oikeudesta tulkkaukseen. Uudenlaiseen lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kehittämiseen on tarvetta yhtä lailla ruotsinkielisessä kouluympäristössä, ja sitä on syytä tehdä tiiviisti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan, HUS:n ja järjestöjen yhteistyönä.

Yksityinen tai valtion järjestämä koulutus

Hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla on velvollisuus järjestää psykologi- ja kuraattoripalvelut myös yksityiskoulujen tai valtion koulujen osalta. Ne voivat kuitenkin valintansa mukaan huolehtia palvelujen järjestämisestä myös osittain tai kokonaan omana toimintanaan.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialueella on velvollisuus järjestää psykologi- ja kuraattoripalvelut opiskelijoille myös silloin, kun koulutuksen järjestäjä on yksityinen tai valtio, jollei koulutuksen järjestäjä päättä järjestää näitä palveluja osittain tai kokonaan omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Hyvinvointialue voi tukea koulutuksen järjestäjää psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisessä. Ulkomailla sijaitseva koulutuksen järjestäjä vastaa psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä omille opiskelijoilleen.

Tällä hetkellä Helsingin alueella sijaitsevien yksityisten koulutuksen järjestäjien ja valtion koulujen sopimuskäytännöt vaihtelevat. Ne käyttävät kaupungin järjestämiä palveluja tai niiden sopimus koskee esimerkiksi ainoastaan psykologipalveluja.

Jaosto hyväksyi yksimielisesti Nasima Razmyarin vastaehdotuksen mukaisesti muutetun ehdotuksen.

17.01.2022 Poistettiin

25.10.2021 Palautettiin

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

16.03.2022

Toni Mäki, johtava kaupunginasiainjohtaja, puhelin: 310 21258
toni.maki(a)hel.fi

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566